

1000 K, 6 petletnic po 100 K. — Najvišji dohodki so bili tedaj 2000 K. Funkcijske doklade: za 1 razred 60 K; za 2 razreda 120 K, za 3 razrede 200 K, za 4 razrede 260 K, za 5 razr. 300 K in za 6 razredov 340 K. Stanarina nadučiteljem v krajih z več kakor 2000 prebivalci 40%, drugače 30%. Stalni meščanski učitelji: plača I. razred 1800 K, II. razred 1600 K v vsakem razredu 50%, 6 petletnic po 160 K. Najvišji dohodek 2760 K. Meščanskošolski voditelji so imeli isto plačo kakor učitelji, stanarino isto kakor ljudskošolski voditelji in 200, — oziroma 400 K funkcijske doklade. —

Na vzhodu se svita! Napoči li kdaj tudi pri nas taka doba? Tovariši in tovarišice, posnemajmo bukovinsko učiteljstvo z geslom: V edinosti je moč! In končna bo zmaga naša!

Zborovanja „Saveza hrv. učiteljskih društava.“

(Dalje.)

Ne morem še nečesa zamolčati, kako namreč učeni higijenički nasprotujejo samim sebi. Tako dokazujejo »per longum et latum«, da oni komadič kruha ali sira i. t. d., ki ga sne dete okolo poldneva, ovira v naslednjih dveh, oz. treh urah pouk, a v istem času svetujejo, da se daje otrokom koncem tretje ure pouka nekaj hrane, če hočemo, da po četrtturnem odmoru uspešno delamo v šoli! Pri razdeljenem pouku škoduje jed v pavzi dveh do treh ur, a pri nerazdeljenem ne ovira niti koncem četrte ure. To je čudna doslednost!

Tako se naši higijenički plašijo vročine in svetlobe popoldan, a vprašam jih, kdaj nam prija ta vročina?

To imamo, a to tudi ni redno, v rožniku, a zaradi teh nekaj popoldni vendar ne bomo zahtevali nerazdeljenega pouka. (Pri nas je drugače. Na Hrvaškem imajo julija že počitnice, a mi se julija in avgusta najbolj parimo v šoli. Opomba poročevalca.) A kar se tiče svetlobe, recimo za oblačnih dni, ve vsak dober učitelj, kako porabi čas tudi brez pisanja in knjige, pa zaradi tega se ni potreba higijenički bati za oči naše mladine.

Tako tedaj vidimo, da niso higijenički povsem pravični, ko se zaletavajo v dnevni šolski pouk, ker je tudi naš razdeljeni šolski pouk prilagoden točno higijenskim zahtevam. Ali ne pazijo dandanes pri gradnji šol dosti na higijenske predpise? Ali nimamo v šoli telovadbe, prostih šolskih iger, izprehodov itd.? Pa kaj nam ponujajo higijenički namesto našega razdeljenega šolskega pouka? Nič drugega kakor nepretrgan peturni pouk, ki ga slavni Virchow nazivlje zločin z ozirom na deco, pa jaz ga z istim imenom imenujem tudi z ozirom na učitelje. Jaz bi v resnici rad videl učitelja, ki bi mogel uspešno delati nepretrgano vseh pet ur. Ta bi gotovo moral imeti železna pljuča.

Ali g. dr. Cenkić in njegova stranka nas tolaži s kratkimi metodiškimi enotami in z neprestanimi pavzami. Ne znam, kaj bi na ta obetanja odgovoril, dovolite tedaj, da vprašam cenjene branitelje nerazdeljenega pouka: Kakšno bo metodiško delo v polurnih enotah n. pr. v višjih razredih osobito v višji ljudski šoli? Koliko časa bi trajal resnični pouk pri vseh teh pavzah? Tukaj spominjam na svoj točni račun o izgubi končnih ur, pa ta, ki se potrudi sešteti vse Cenkićeve pavze, takoj zavrže peturni nerazdeljni pouk ne samo z ozirom na higijeniške razloge, še bolj pa z ozirom na to, ker bi taka šola grdo znižala ljudsko prosveto naroda!

Opazujem nadalje, da niso ne socijalni pa tudi ne etični razlogi mojega prijatelja dr. Cenkića neovržni, niti ni resnica, da hoče narod imeti od šole, kakor on želi, pravih koristi. Pa zakaj ne? Mi znamo, da pripada 90% našega naroda kmetiškiemu stanu. Seljaki potrebujejo pomoči odrasle dece samo v težjih kmetiških opravilih, n. pr. o prvem in drugem kopanju in o trganju koruze. Žetva pride itak na početek velikih šolskih počitnic. A kako naj tedaj dete pomaga roditeljem? Čujtel!

Dete pride, recimo, eno uro po poldnevu domov. Nato se mora malo odpočiti, pojesti košček kruha, sira, slanine ali kar ima še drugega, in tako preideta dve uri. Potem se napoti k roditeljem na delo, na polje, ki je oddaljeno od vasi časih tudi po eno uro. A kaj dela potem? To, kar dela vobče mladina brez nadzorstva. Ona se zabava, mogoče stori marsikatero nedopustnost, ter se priklopi staršem šele, ko se vračajo domov. Glejte torej to hvaljeno pomoč mladine, a računajte sami, kako napreduje morala take dece!

Govoril sem o tej stvari s svojimi sremskimi seljaki, osobito z onimi iz Nikice, pa so mi vsi rekli, da bi bila taka šola zanje veliko zlo, ker bi jim otroci ostali popoldan brez nadzorstva, a šola bi jim vzela četrtek, kadar računajo na otroško pomoč. Govore pa ti moji seljaki tudi resnico. Ako uvedemo nerazdeljeni čas pouka, bi moral biti obisk šole najtočnejši, a seljaki bi izgubili še četrtek, pa tudi vsako možnost, da jim učitelj v posebnih prilikah otroka kak dan pusti iz šole. Če hočemo tedaj pomagati našemu seljaku, ostanimo pri svojem starem razdeljenem pouku!

No, ker smo že pri tem, moram tudi to opomniti, kako se higijenički, samo da proderejo s svojo idejo, ne boje, če vrinejo po peturnem neprestanem pouku tudi najtežja kmetiška dela otrokom. To se mi zdi čudno in rad bi znal, kako se to strinja s higijeniškimi razlogi, ki hočejo na vsak način, da se mladi organizem jači in razvija brez zapreke. Priporočam toplo to svojo pripombo v razmišljanje svojemu protivaiku, a obenem prosim vse higijeničke sveta, da naj bodo milosrčni z mladino, pa da je naj ne mučijo s posli, ki jim ni dorasla. (Tako je! Odobravanje.)

Čestiti predgovornik misli, da bo pri nerazdeljenem času pouka poset šole bolji, ker bi bili roditelji in otroci zadovoljni s šolo. Jaz v vsa ta obetanja ne verujem, ker bi to trebalo dokazati v praksi.

Iz vsega se vidi, slavna skupščina, da so vsi razlogi, ki se navajajo za nerazdeljeni čas pouka jako problematični, tudi sem jih jaz vrstoma dovolj oslabil in ovrgel. Trde zidove svojega cenjenega protivnika sem s svojimi pedagoško-socijalnimi težkimi topovi dobro porušil, pa hočem uničiti še eden odločni napad, in ta znamenita trdnjava bo v mojih rokah. Preden ta napad strateški izvedem, moram še nekaj vprašati in to je: Komu bo koristil ta nerazdeljeni pouk? Učitelja ne reši preobloženja, temveč nasprotno mu še poveča težko breme učiteljsko; otroka preobloži še bolj in ga ovira z neprestanim peturnim delom v telesnem in duševnem razvitku; roditeljem ta šola nič ne koristi; e, pa kdo se naj tedaj bori za to poldnevno šolo?

Jaz sem to vprašanje proučeval vestno kakor tudi moj prijatelj dr. Cenkić, a sem prišel kot pedagog do povsem protivnih rezultatov kakor so njegovi. Opazil sem ob priliki teh študij, da dopoldnevno šolo najžilavnejše zahtevajo in branijo učitelji po mestih in velikih krajih, ki bi se radi otresli na ta način popoldnevnega dela zaradi svojih osebnih koristi. Taki učitelji hočejo na vsak način odpraviti po-

poldnevni pouk, da se morejo brezbržno vdati privatnemu delu.

Eni bi se potem bavili s privatnim poukom, drugi bi šli v pisarne odvetnikov in različnih društev, tretji bi kaj pisali ter se bavili s književnim poslom itd. V tem grmu tedaj tiči zajec. Ali pri nas na Hrvaškem ni dosti takih učiteljev, pa mislim, da bi bilo neopravičeno, da zaradi interesa neznatne manjšine rušimo svojo vsednevno šolo. Pri nas je namreč večina kmetiškega učiteljstva, ki ne rabi teh popoldnevov, pa kakor se vsi učitelji ne bavijo in tudi ne morejo baviti s književnostjo — da bi tudi po peturnem pouku ne bili sposobni baviti se s težkimi književnimi študijami — tedaj res ne vem, kaj bi naši učitelji delali vsak dan popoldne. Nekateri mislijo nadalje, da bi se učitelji ta čas mogli baviti s svojo ekonomijo. No, ta strašna učiteljska ekonomija sestoji iz koščka vrta, nekoliko čebelic, časih nekaj živalic itd., a to je itak posel za družico učiteljevo. Drugega dela na selih učitelj nima, a da se peča z ekonomijo, to je stara pesem, ker, kjer ni potrebnega kapitala, tam ni ekonomije, a naš učiteljski kapital je, hvala Bogu, tak, da z njim ne moremo ne živeti ne umreti, a kaj še, da bi ga vlagali v večja podjetja! (Tako je! Vsestransko pritrjevanje.)

(Konec.)

Društveni vestnik.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je imelo svoj redni letni občni zbor dne 19. novembra t. l. v Št. Janžu pri Korenu.

V svojem otvoritvenem nagovoru je načelnik poudarjal, da ga jako veseli, ker se je tuokrajno učiteljstvo skoraj polnoštevilno zbralo. Pozdravlja nanovo v naš okraj prišedšega g. Tušaka, učitelja v Mozirju, ki je takoj javil svoj pristop v društvo.

Po prečitaniu zapisnika zadnjega zborovanja se je isti odobril, nakar je zastopnik učiteljstva v okr. šol. svetu, g. Kelc, poročal o delovanju te korporacije. Obširno in jedrnatno poročilo je jako ugajalo. Vsi navzoči (navzoče niso bile samo tri učne osebe) so soglasno pritrjevali govorniku ter njemu kakor tudi od okr. zastopa voljenemu nadučitelju g. Kocbeku soglasno izrekli zahvalo za trud in za vrlo zastopanje učiteljstva.

Nato je eden posetnikov sadne razstave v Radovljici poročal o tej kakor tudi o sadni razstavi v Düsseldorfu na Nemškem. Odkrito je izražal svoje nazore, hvalil dobre in grajal slabe lastnosti obeh razstav, ter podajal svoje misli o sadjereji sploh, osobito pa o sadjereji v našem okraju.

Gospod Kocbek je govoril o risanju po spominu in naravi. Razkazoval je množico risarij, ki jih je dobil od g. Tomašiča, nadučitelja v Trnjam pri Zagrebu, pa tudi risarije, ki so jih po tej metodi narisali učenci gornjegrajske šole, kjer so uvedli to metodo za poizkušnjo.

Vrlo zanimivo poročanje je zbudilo splošno zanimanje.

Tajnik je poročal o društvenem delovanju v minulem društvenem letu, blagajnik pa o računu. Društvo je imelo 67 K dohodkov in 60/32 K stroškov. Precej članov pa še ni plačalo letnine, oziroma ne popolnoma. Kje je vaš stanovski ponos? Trpke besede mi silijo v pero, pa rajši molčim, ker bi morda zopet bila kaka rahločuteča dušica razžaljena.

Volitev odbora ni izpremenila dosti. Soglasno so bili voljeni razen enega vsi stari odborniki.

Voljeni so bili sledeči gospodje: za načelnika Ivan Kelc, nadučitelj v Novi Štifi; za podpredsednika Franc Kocbek, nadučitelj v Gornjem gradu; za blagajnika Peter Wudler, nadučitelj na Ljubnem; za tajnika Ignacij Šijanec, učitelj v Gornjem gradu; za odbornika Ivan Klemenčič, naduč. na Rečici, in Josip Terčak, nadučitelj v Ksaveriju

Prihodnje zborovanje se vrši meseca maja v Novi Štifi. Če bi pa slučajno bilo kaj posebnega med tem časom, se je pooblastilo načelnika, da skliče zborovanje tudi prej.

Književnost in umetnost.

Zvonček prinaša v zadnji letošnji številki to-le lepo vsebino: 1. Zvezda repatica. E. Gangl. Pesem. — 2. Božična povest. Ivo Danič. Romanca. — 3. Kočarjev Peter. Juraj Pangrac. Povest. — 4. Božično drevesce. Slika v barvotisku s pesemco. — 5. Stari konj. Mihael Levstik. Povest. — 6. Želja v pozni jeseni. Fran Zgur. Pesem. — 7. Ob tepežnici. Kompoljski. Povest. — 8. V domovino! Ivo Trošt. Povest s podobo. — 9. Mlademu slovenskemu učenjaku v spomin. Lad. Ogorek. Življenjepis s podobo. — 10. Simon Gregorčič. Lad. Ogorek. Življenjepis s podobo. — 11. Na polhi! Kompoljski. Povest. — 12. Bogastvo. E. Gangl. Povest. — 13. Pouk in zabava. Veseli hriček. A. Kosi. Uglasbena pesem. — Otok, ki izginja. — Smeh je zdrav. — Port Artur. — Japonski otoki. — Najnovejša avstrijska bojna ladja. — Za oči. — Draginja želv. — Najdebelejšo drevo na svetu. — Rešitev. — 14. Ob sklepu petega letnika.

Narodne pesmi. Naučno ministrstvo namerava izdati zbirko vseh narodnih pesmi vseh avstrijskih narodov. V to svrhu je bilo dne 26. pret. m. pri naučnem ministrstvu prvo uradno posvetovanje, ki so se ga med drugimi udeležili koncertni vodja Hubad iz Ljubljane, vseučiliški profesor dr. Ive iz Gradca in vseuč. prof. dr. Štrekelj iz Gradca.

Jeseniška Straža je naslov listu, ki je začel izhajati v Kranju, da brani slovenski Port Artur — gorenjske Jesenice — pred grabljivimi rokami usiljivih Nemcev.

Narodno pesem v ljudsko šolo! Ko sem pred štirimi leti v posebnem, javnem naznanilu in v prošnji sporočil cenjenemu učiteljstvu, da namenjam izdati »Narodne pesmi za ljudsko šolo« in ko sem vabil v dotičnem pozivu na sodelovanje, se je oglasil znani mi tovariš g. —m— z nasvetom, češ, naj jaz slične zbirke ne izdam, ker dobimo v kratkem nove čitanke, ki bodo proizročile nove pesmarice in ker bi zbirka nar. pesmi ne zadostila, marveč samo ovirala izdajo večje, oziroma cele pesmarice.*) Nadalje je dotični gospod tudi nasvetoval, naj se sestavljanja take pesmarice vobče ne lotim jaz, marveč nekdo drugi, a jaz pa da naj dotičniku izročim svoje gradivo itd.

Ker mi je mnogo do tega, da se prenese lepa pesem potom šole med narod in ker sem uverjen, da je skrbno sestavljena pesmarica jako velikega pomena za pevski pouk v ljudski šoli, zato sem uvaževal nasvet g. —m— a ter čakal, da se loti kateri zmožnejših tovarišev te naloge, in sicer v smislu, nasvetovanem po g. —m—u. Toda čakal sem zaman! Tri leta so minula; dobili smo tudi zaželjene nove čitanke (kar jih ni izišlo že prej, n. pr. Josin-Gangl), in ker mi ni znano, se li kdo bavi z mislijo, izdati novo pesmarico ali ne, zato sem se vendarle lotil jaz navedene naloge, čeprav sem si bil vsvesti, da je tako začetje trudapolno, težavno, pa tudi nehvaležno. Dobro vedoč, da tako važni nalogi nisem sam kos, sem si pridobil lepo število odličnih sodelavnikov, katerih imena pričajo, da je gradivo v pesmarici dobro, napevi lepi in prikladni besedilu. Omenjam samo te-le gospode: Emil Adamič, Hinko Druzovič, dr. Gust. Ipavic, Ferd. Juvanec, Domicijan in Fran Serajnik.

Delo sem torej zasnoval, opiraje se na nasvet g. —m— a in na podlagi čitank, ki so sedaj v rabi. Toda — glej ga spaka: Oni g. —m—, ki je bil pred par leti mnenja, da bi zbirka samih narodnih pesmi ne zadoščala in da je treba izdati pesmarico na podlagi šolskih čitank, je sedaj svoje nazore v tej reči izpremenil tako, da mu gre sedaj v prvi vrsti le za to, da narodni napevi ne dobe novega, modernega besedila.

*) Primeri »Uč. Tov.« l. 1901, str. 57. in 58.!